

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem a proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti unesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2013, č. j. 5 A 174/2012 - 36,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou ze dne 2. 10. 2012 se žalobce u Městského soudu v Praze domáhal ochrany před nezákonným zásahem a ochrany proti nečinnosti právního orgánu. V žalobě mimo jiné uvedl, že dne 30. 7. 2012 podal k žalovanému žádost o dohledání písemností vydaných odborem územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj, které se vztahovaly k uvedeným podnětům žalobce adresovaným soudům České republiky. Jako odpověď obdržel žalobce sdělení správní oddělení odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra ze dne 16. 8. 2012. Toto sdělení však nemělo odpovídat žádosti, neboť k němu přiložené vyjádření Ministerstva pro místní rozvoj bylo vydáno ještě před podáním prvního z

uvedených podnětů. Zároveň s podáním žaloby požádal žalobce městský soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[2] Městský soud usnesením ze dne 6. 2. 2013, č. j. 5 A 174/2012 – 22, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl i jeho žádost o ustanovení zástupce. Dospěl k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, neboť žalobce označil svou žalobu jako žalobu proti nečinnosti a proti nezákonnému zásahu správního orgánu, svým obsahem však jeho žalobní žádání těmito žalobními typům neodpovídalo. O nečinnost se nemohlo jednat neboť § 79 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) předpokládá, že správní orgán je povinen na žádost účastníka řízení vydat (dosud neexistující) autoritativní akt týkající se jeho práv a povinností; zde však žalovanému žádná taková povinnost nevznikla. Dále žalobce vztahoval svá tvrzení o nezákonném zásahu na stejné skutkové okolnosti, jaké podle něj svědčí i o nečinnosti správního orgánu. K tomu soud uvedl, že již tato kombinace je sama o sobě nemožná, protože správní orgán buď nekoná tam, kde by konat měl (nečinnost), nebo fakticky koná způsobem, který je v rozporu se zákonem (zásah) – obojí současně nelze. V závěru městský soud konstatoval, že odpověď žalovaného je „*pouhý dopis, neformální odpověď*“, není tak přiléhavá ani žaloba proti rozhodnutí správního orgánu.

[3] Proti výše uvedenému usnesení městského soudu podal žalobce kasační stížnost, které Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 4. 4. 2013, č. j. 9 As 22/2013 – 25 vyhověl a usnesení městského soudu zrušil. Soud se neztotožnil s názorem městského soudu, že nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s. nemůže spočívat v nečinnosti, jakožto všeobecně pojatém nekonání. V tomto ohledu Nejvyšší správní soud odkázal na usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008 – 98, publikovaném pod č. 2206/2011 Sb. NSS. V tomto rozhodnutí došel k závěru, že nezákonný zásah může spočívat i v široce chápáné nečinnosti správního orgánu. Nejvyšší správní soud dále uvedl, že tvrzení, že stěžovatelově žádosti adresované žalovanému vyhovuje pouze jediné vyjádření, je mezi stranami sporné a v podmínkách případu není na první pohled bez dalšího zjišťování skutkového stavu zjevné, která ze stran má v daném ohledu pravdu.

[4] Městský soud následně vydal usnesení ze dne 19. 8. 2012, č. j. 5 A 174/2012 - 36, kterým žalobci opětovně nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl i jeho žádost o ustanovení zástupce. V odůvodnění setrval v názoru, že se jedná o zjevně neúspěšný návrh v té části, v níž žalobce napadá nečinnost správního orgánu a zopakoval argumentaci uvedenou v předcházejícím usnesení. Dále uvedl, že zjevně nedůvodná je žaloba i v části, v níž se žalobce domáhá ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu. Nyní projednávanou věc nelze srovnávat se speciálním případem, který v rozhodnutí uvedl Nejvyšší správní soud. Podle městského soudu bylo již ze samotného dotazu zřejmé, že žalovaný nebyl ve vztahu k žalobcově žádosti k ničemu povinen v procesním slova smyslu. I v případě, že by existovalo více písemností odpovídajících žalobcovu požadavku a žalovaný je neposkytl, je nyní podaná žaloba na ochranu před nezákonným zásahem zjevně pomýleným prostředkem právní obrany. Závěrem městský soud uvedl, že žádostem nebylo možné vyhovět ani s ohledem na příjmové a majetkové poměry žalobce. Soud shledal, že vzhledem k příjmu, který v rozhodné době činil 23.000 Kč měsíčně, je v žalobcových možnostech a schopnostech zaplatit soudní poplatek ve výši 4.000 Kč.

pokračování

II. Kasační stížnost

[5] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu, kterým nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce v řízení, kasační stížností. Stěžovatel namítal, že citovaným usnesením byla žaloba odmítnuta (zastavením řízení), aniž by se mohl vyjádřit před vydáním rozhodnutí. Dále měla být porušena jeho lidská práva, která jsou garantována Ústavou ČR garantovaná Ústavou a mezinárodními smlouvami, neboť městský soud popřel jeho opakovanou žádost o osvobození od soudních poplatků. V závěru obecně uvedl, že jednání soudu byly porušeny, právní tradice, zvyklosti a základní procesní zásady. Současně stěžovatel požádal Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[6] Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo vyžádáno, neboť se jedná o věc týkající se výlučně a osobně stěžovatele.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve zhodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřípustnost.

[8] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

[9] Následně se soud zabýval žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. *může být navrhovateli, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát*. Vzhledem k výše popsaným specifickým kasační stížnosti proti rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, se Nejvyšší správní soud zabýval pouze otázkou, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není.

[10] V kasační stížnosti je uvedeno, proti kterému konkrétnímu rozhodnutí kasační stížnost směřuje a kdy byla stěžovateli doručena. Z jejího obsahu dále vyplývá, že usnesení městského soudu napadá v celém rozsahu a z důvodů, že se nemohl vyjádřit k podkladům pro vydání konkrétních usnesení. Namítané pochybení lze podle Nejvyššího správního

soudu podřadit pod kasační důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Kasační stížnost tedy splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda jsou či nejsou příjmy stěžovatele dostatečné pro osvobození od soudních poplatků, tedy z podstaty věci nikoli o složitou právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I.

[11] Následně Nejvyšší správní soud přistoupil k přezkoumání napadeného usnesení městského soudu. K tomu považuje za vhodné nejdříve v obecné rovině uvést, že osvobození od soudních poplatků je podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „výjimečným“ procesním institutem, pro nějž musí existovat zvlášť závažné důvody. Tento procesní institut má zejména chránit účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

[12] V projednávané věci je přitom nepochybné, že se městský soud žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce zabýval. V odůvodnění napadeného rozhodnutí setrval městský soud z části na své argumentaci uvedené v předchozím rozhodnutí, které bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2013, č. j. 9 As 22/2013. V této části Nejvyšší správní soud městskému soudu připomíná § 110 odst. 4, s. ř. s., dle kterého je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem. Polemika s jeho názorem v otázce zjevné neúspěšnosti daného návrhu, ke které se Nejvyšší správní soud ve výše uvedeném zrušujícím rozhodnutí konkrétně vyjádřil, není přípustná.

[13] Městský soud však jako druhý důvod, pro který nemohl žádosti žalobce vyhovět, uvedl stěžovateli příjmové a majetkové poměry. Vycházel přitom z čestného prohlášení stěžovatele ze dne 30. 1. 2013, v němž uvádí, že mu od října 2012 plynou příjmy ze zaměstnání, přičemž jeho čistý měsíční příjem z tohoto zdroje se pohybuje okolo 12.000 Kč. Dále je z něj patrné, že pravidelné měsíční příjmy z podnikání činí 11.000 Kč. Do budoucna odhaduje příjem jen ze zaměstnání. Své pravidelné měsíční výdaje odhal minimálně 11.000 Kč (optimálně 13.000 - 14.000 Kč).

[14] Na základě shora uvedených zjištění dospěl městský soud zcela správně k závěru, že nejsou splněny podmínky pro to, aby stěžovateli bylo přiznáno byť jen částečné osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel měl v období od června 2012 do dubna 2013 čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23.000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných měsíčních výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit v plné výši soudní poplatek za žalobu, který v daném případě činí 4.000 Kč. Městský soud nepochybil, pokud nepřihlédl k závazku stěžovatele splácet půjčku ve výši 40.000 Kč poskytnutou otcem stěžovatele, neb úhrada zákonem stanovené povinnosti zaplatit soudní poplatek za podanou žalobu měla přednost před úhradou smluvních závazků stěžovatele, tím spíše v situaci, kdy lhůta splatnosti předmětné půjčky nebyla mezi stranami pevně sjednána a stěžovatel tak měl možnost odložit úhradu tohoto závazku na dobu, kdy dojde k výraznému zlepšení jeho finanční situace.

pokračování

[15] Nejvyšší správní soud konstatuje, že městský soud se majetkovými poměry stěžovatele podrobně zabýval a jeho aktuální majetkovou situaci ve vztahu k výši soudního poplatku důsledně vážil a postupoval tak zcela v intencích ustálené soudní judikatury. Kasační soud v žádném případě nehodlá nijak zlehčovat finanční situaci stěžovatele, která je jistě ztížena i problémy s nalézáním pracovního uplatnění, nicméně za dané situace neshledal zdejší soud v hodnocení majetkových poměrů městským soudem ve vztahu k nároku na osvobození stěžovatele od soudního poplatku žádné pochybení.

[16] Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce správně uvedl již městský soud, že podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. lze ustanovit navrhovateli zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z uvedeného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, „*přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.*“ Vzhledem k tomu, že městský soud neshledal podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[18] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2013

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu